en dienstbaar gemaakt aan de teelt van boonen, tomaten en keukenkruiden; aan de zijkanten kunnen zelfs dubbele bakken worden aangebracht. Natuurlijk kan men hieraan de meest mogelijke verscheidenheid geven, dit is aan ieders keus en vindingrijkheid overgelaten".

Ik begon respect te krijgen voor zijn argumenten, doch wilde mij nog niet gewonnen geven.

„Denk je nu werkelijk, dat op die wijze de bestaande nood maar eenigszins zou verminderen?" vroeg ik hem.

„Ja!" antwoordde hij met overtuiging. „Natuurlijk niet terstond, maar geleidelijk en als het algemeene toepassing vond. Trouwens als het eenige kans van slagen zal hebben, moet het particulier initiatief gesteund, neen, voorafgegaan worden door dat van de overheid. Verschillende spoorwegbesturen hebben hierin reeds lang een voorbeeld gegeven, door aan haar baanwachters en werklieden stukjes ongebruikten grond langs de baan voor groententeelt af te staan; enkele stadsbesturen hebben voor hun ingezetenen tuintjes beschikbaar gesteld, maar dit moet veel meer in toepassing worden gebracht. Rijk-, provincie en stadsbesturen moeten de onder hen ressorteerende ongebruikte gronden zooveel mogelijk productief maken, hetzij door ze zelf te exploiteeren en de producten voor de gemeenschap beschikbaar te stellen; hetzij door ze in kavelingen aan de ingezetenen tegen geringen prijs te verhuren, zoo noodig met gebruik van zaad en landbouwgereedschappen en onder toezicht en met voorlichting van vaklieden. Er worden in ons land nog heel wat arbeids- en natuurkrachten verspild, er is hier nog veel „wasted energy." mogen deze benauwde tijden er toe leiden, dat hierin verbetering komt, dan zullen we ze niet tevergeefs beleefd hebben en ze ten slotte blijken heilzaam te zijn geweest!"

„Kèrel!" riep ik bewonderend uit, „jammer dat jouw energie in het vet gesmoord is: er is in jou een minister van landbouw verloren gegaan. Maar ik zal aan de Redactie van „Panorama" consent aanvragen om jouw theorieën wereldkundig te maken!"

En dat heb ik nu gedaan!

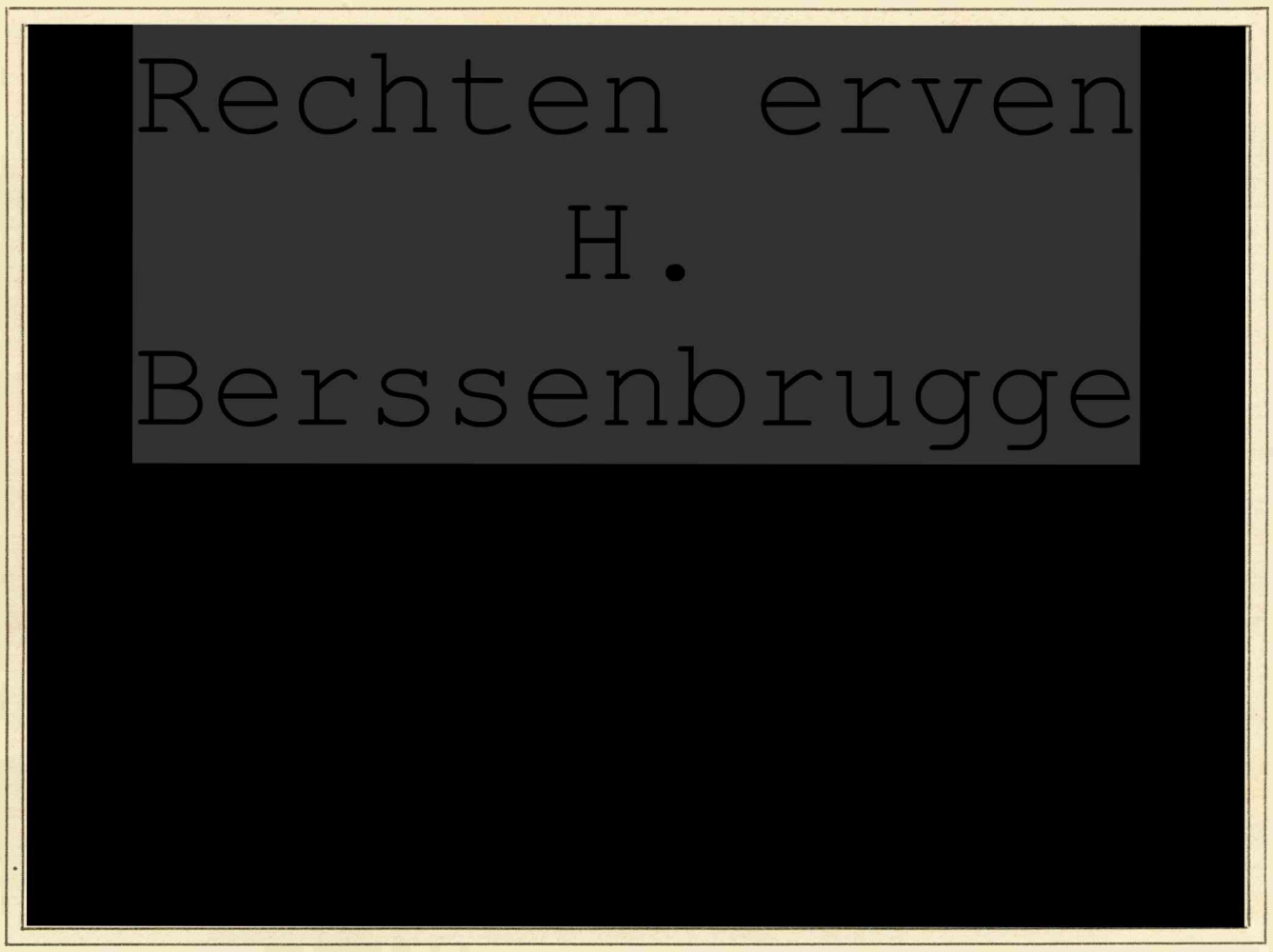
Naschrift. Ik heb meer gedaan! Nadat ik bovenstaande aan de Redactie van „Panorama" had toegezonden, ben ik begonnen de theorieën daarin vermeld zelf in practijk te brengen en heb daartoe mijn ongeveer 25 à 30 M² groot stadstuintje als proefterrein genomen.

Aangezien mijn tuintje, ingebouwd als het is, voor moesgrond niet bijzonder geschikt is en ik bovendien mijn bloemen niet missen wil, heb ik getracht aan het aangename (mijn bloemen) het nuttige (vruchten) te paren en ben als volgt te werk gegaan: alle wildgroeiende en veel lucht eischende boomen (ribes, wingerd, enz.) heb ik doen wegnemen en deze vervangen door eenige goede peresoorten in pyramidevorm (Bon Chretien Williams, William Duchesse.)

Tegen de zuidelijke schutting heb ik een laten perzik geplant en tomaten de plaats doen innemen van eenige al te hoog groeiende rozestruiken. Voor mijn keukenraam deed ik een halfstam leiappel plaatsen, en langs mijn schuur een groot soort kruisbes in leivorm. De zonnige kale keukenmuur leent zich uitstekend voor het plaatsen van spalierooft. Teneinde het verlies aan rozen, door het verwijderen der rozestruiken aan te vullen, heb ik in het middenperk een zestal stamrozen geplant, terwijl langs de schutting aan de zijde der huiskamer verschillende sierheesters geplaatst zijn.

Ook op andere wijze hoop ik nog verder met mijn „grondbezit" te woekeren en deel de resultaten hiervan wellicht later nog eens aan de lezers van „Panorama" mede. Thans bepaal ik mij er slechts toe het hier medegedeelde door een situatie-teekening te verduidelijken.

Moge het navolging vinden! H. v. d. Z.

SHAKESPEARE'S ROMEO EN JULIA.
Henri Eerens als Romeo en Mevrouw Verkade als Julia. *(foto Berssenbrugge.)*

Voor den Modernen Tijd

door PIERRE LILS

„Veni, creator spiritus".

Doctor Philosophiae zat, gebogen over zware en dikke folianten, in zijn studeervertrek, waarin een groen-gekapte lamp een gezellig-getemperd licht verspreidde. Langs de wanden der kamer rij-den zich hooge en breede boekenkasten, die opgepropt waren met werken over physica, anthropologie, geheime kunsten. In een vreemd-gevormde, dik-buikige flesch op zijn werktafel was een homunculus; rond zijn stoel op den grond lagen in wanorde en stonden tegen de pooten, in perkament gebonden boeken. Soms zocht hij er een uit den hoop, sloeg het open, keek erin en mompelde wat. Dan legde hij het weer mistroostig naast de andere.

Het was vinnig koud maar de doctor had er geen hinder van, want hij was goed gekleed en in den schouw stond een groote haard fel te branden.

Plotseling begon buiten een klokje te luiden met kalme, regelmatige en lichte klanken. Het klonk heel plechtig en teer in de ijle vrieslucht daarbuiten; ze deinden af en aan met statig rhythme, maar ze stoorden den doctor in zijn werk. 't Was vreemd, en hij begreep zelf niet waarom het luiden van een kerkklok hem altijd irriteerde, en hem steeds deed denken aan zijn lieve, goede moeder, die nu reeds lang dood was.

„Dood," herhaalde hij bij zichzelven, „dood! Waartoe moesten zij, ik, en al die anderen, geboren worden? Alleen om te lijden, te zien lijden en te sterven! Waartoe is dit alles noodig?" — Hij stond nu op en ging naar het venster. Beneden in de breede straat, die uitliep op het kerkplein, zag hij de menschen zich haasten naar het kerkje, waarvan de bontgekleurde ramen verlicht waren en vriendelijk schenen te nooden. Het was een vreemd-plechtig gezicht: al die stil-gaande menschen over de blanke sneeuw en dat bescheiden kerkje, dat als verlangend zijn spits torentje naar den met sterren bezaaiden hemel hief. Den doctor liet het echter onbewogen; hij lachte eens om al die menschen, die hij dwazen en dwepers noemde, en hij ging weer, schouderophalend en in gedachten verzonken, terug naar zijn stoffige boeken, toen het klokje was uitgeluid en de laatste menschen in het kerkje verdwenen waren.

Hij las en vergeleek en was zóo verdiept in wat zijn hersens bezighield, dat hij niet eens bemerkt had, dat een bleeke, jonge man de kamer was binnengekomen en zich op een stoel bij de deur, uitgeput, had laten neervallen. Hij was zeer armoedig gekleed, de jongeling; een overjas had hij niet aan, slechts een nauw buisje, waarvan de kraag hoog was opgezet en met een speld vast gehouden, bedekte zijn magere lichaam, dat rilde van de kou. Zijn broek was gerafeld en zijn schoenen waren stuk; zijn handen en zijn gezicht zagen blauw.

Eerst toen hij eenigen tijd daar gezeten had, bemerkte de doctor hem, omdat de jonge man een diepen zucht loosde. Hij wendde zich verbaasd om en vroeg:

„Wie zijt gij en wat komt gij doen?"

De doctor kreeg niet dadelijk antwoord. Het was alsof de jongeling met geweld zijn gedachten in een zekere richting wilde dwingen. Eindelijk zei hij, en zijn stem klonk zwak: „Wat weet gij aan mijn naam? Wat weet gij, indien ik u zeg, hoe mijn vader zich noemde? Mijn vader," herhaalde hij als droomend, „ik ken hem niet meer, want ik verliet hem sinds lang! Ik zal u echter zeggen, wat ik doen kom. Ik kom met u spreken, eer ik sterven ga. Het zal niet lang meer duren; ik voel het. Ik heb veel van u geleerd, want ik ben een uwer volgelingen, en nu wil ik u iets vertellen, wat gij mogelijk nog niet weet!"

Zijn stem had licht gebeefd, terwijl hij dit zeide en zijn lichaam rilde als in koorts.

De doctor had hem slechts zwijgend aangekeken; hij was uit zijn humeur omdat hij in zijn werk was gestoord. Hij wilde echter kalm blijven en den jongen man niet opwinden, daar hij dacht met een waanzinnige te doen te hebben of met iemand, die geld kwam vragen. Daarom zei hij slechts:

„Vertel mij, wat gij te zeggen hebt, en ik zal luisteren."

De vreemde deed echter, of hij niet gehoord had wat de doctor had gezegd, want hij antwoordde niet. „Ik ben koud," zei hij, terwijl hij op den haard toeging, eenige houtblokken, die onder den schouw lagen greep en deze op het vuur wierp. De ander keek verbaasd over deze brutaliteit maar de jonge man zei slechts: „Verwondert u dat? Ik zei u immers al, dat ik een uwer volgelingen was en hebt gij niet zelf onderwezen: „neemt wat uwe handen kunnen grijpen en geniet ervan"? En ik heb altijd als de trouwste der uwen getracht uw leer toe te passen; ik heb er voor geleden en gestreden; ja, vooral geleden, maar ik kon niet anders, sinds ik mij aan u had overgeleverd. Ik was gevangen in de macht uwer redeneeringen. Ik heb alles verlaten, wat mij dierbaar was, alles, alles, om u te volgen en te kunnen leven naar uw woord. Want dat moest, gij vergde ons heelemaal, en niets, niets liet gij ons van wat ons eens heilig was. Ach neen, niets!"

De jonge man zweeg. Het was heel stil in het vertrek; een uitgebrand houtblok in den haard stortte onder een regen van vonken ineen. Beiden schrokken op. Dan vervolgde de jongeling met vastere stem, terwijl hij met de hand over zijn voorhoofd streek als wilde hij sombere gedachten verdrijven:

„Maar ik zal u alles geregeld vertellen... zooveel ik kan. Vóór ik overging naar uw leer van de Rede en het Verstand, geloofde ik in Hem, die Liefde was en Harmonie, en die eens gezegd heeft: „Kom tot mij, allen die belast en beladen zijt, en ik zal u verkwikken." Ik was eenvoudig en nederig: ik dacht nooit veel na, was tevreden en verlangde niet wat buiten mijn bezit was. De wereld en de menschen die erop waren, vond ik goed, en ik had eerbied voor Hem, die dit alles zoo gemaakt had; die de bloemen en de planten, de vogels en de zon en de sterren geschapen had. Ik vroeg niet waarom alles zóó, en niet anders was. Wat kon het mij schelen? Ik voelde mij gelukkig, en dat was me voldoende.

„Toen, op een winterdag, — ik herinner mij dit alles nog zoo goed, omdat die dag een omkeer in mijn leven bracht — kreeg ik een van uw boeken in handen, waarin gij sprak over het lijden op deze wereld en hoe alles was voorbeschikt om te sterven en te vergaan. Wat zag u de Wereld en het Leven anders, dan ik ze tot nu toe gezien had. Bij de geboorte van een kind, hoorde gij reeds de klachten die geslaakt zouden worden bij zijn sterven; ons geluk om het bezit van iets liefs werd vergald door de vrees om het verlies, en het genieten van alles wat er rondom ons mooi en lief en goed was, maakte u onmogelijk door uw wetenschap van er eens van te moeten scheiden. Met uw redeneeringen en theorieën maakte u alles zoo dor en zoo koud, al het schoone en poëtische vluchtte op uw woorden. Maar er was ook niets waarachtig schoons en goeds op de wereld, zei u. Wat was de mensch, de koning der schepping? — Een dier, wat meer ontwikkeld dan de overige. — Wat was het Leven? — Een droom — en niet eens een mooie — die voor den een kort, voor den ander lang duurde, maar voor allen kwam het eind: de dood. Ja, de dood was het einde van alles; daarom moesten we genieten van het Leven zooveel we slechts konden: het goede zoowel als het kwade. Het kwade was ook immers geen kwaad; in de natuur en dus bijgevolg ook in den mensch, die was een deel van die natuur, was geen kwaad; dat was een door de menschen uitgedacht woord voor door henzelf gemaakte begrippen. Alles was goed, wat voor mij goed was. Liefde — bespottelijk woord. Er was geen liefde — er was slechts egoïsme en haat. Haat het meeste, die leefde in ieder mensch en in ieder dier. „Zie maar," schreef u, „zie den strijd om het bestaan onder de dieren, de menschen, de planten, is daar, in deze grondwet der natuur, soms liefde? Ging niet de zwakke verloren, en overleefde niet de sterke? Waar was dan de liefde?"

De jongeling zweeg even, als om op adem te komen, eer hij verder ging:

„Ik had over dit alles nooit nagedacht en de macht uwer woorden sleepte mij mee. Het brak iets moois in mij, maar ik kon uw redeneeringen toch niet weerleggen, want het ging boven mijn verstand. Maar wat gij zei leek mij een